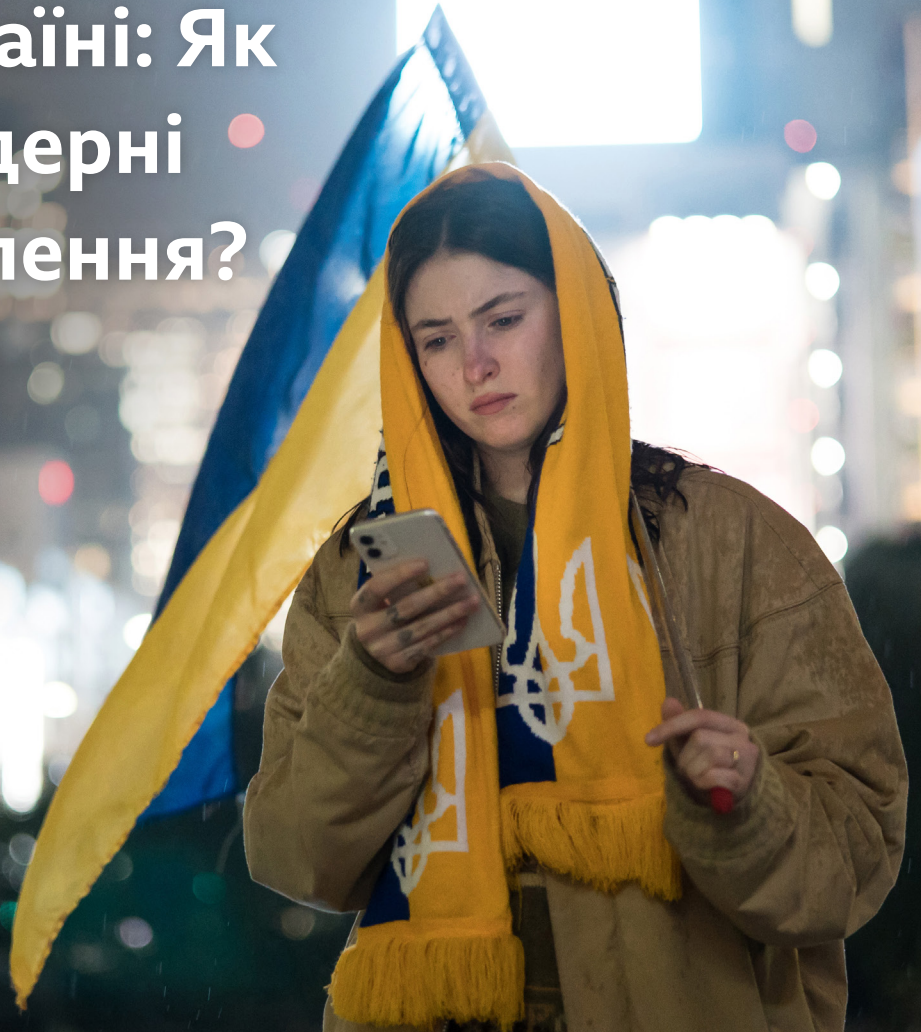

Жінки в Україні: Як змінити ґендерні ролі та ставлення?

Цей брифінг^a досліджує, як ролі жінок та ставлення до ґендерних ролей змінюються в Україні на тлі повномасштабного вторгнення, що розпочалося у 2022 році. У цьому брифінгу представлено дослідження, здійснене BBC Media Action, в якому розглядається, як жінки та чоловіки реагують на зміну ролі жінок в Україні, а також їхні роздуми про майбутнє ґендерної рівності в країні. У брифінгу розглядаються різноманітні, а іноді й суперечливі сучасні дискусії навколо ґендерної рівності, а також те, як медіа та комунікації можуть це відображати.

Факти свідчать, що ця війна непропорційно впливає на жінок. Наприклад, жінки постраждали від ґендерно зумовленого насильства, вимушеного переселення та пов'язаних із цим соціально-економічних наслідків, а також від збільшення обов'язків із догляду за тими, хто потребує.¹ Однак важливо визнати, що жінки є не лише вразливою групою або жертвами цієї війни. Кількість жінок в українській армії подвоїлася з 2014 року, і зараз жінки становлять п'яту частину збройних сил країни.² Крім того, оскільки більшість чоловіків призовного віку не можуть покинути країну через військовий стан, українські жінки стали видатними міжнародними адвокатами своєї країни. Жінки-журналістки та лідерки НУО активно проводять збори

^a Цей брифінг є частиною серії з трьох, див <https://www.bbc.co.uk/mediaaction/publications-and-resources/research/briefings/europe/ukraine/gender-perceptions/>

доказів воєнних злочинів, щоб допомогти забезпечити післявоєнне правосуддя. Інші жінки активно займаються волонтерством на передовій, надаючи гуманітарну допомогу постраждалим від війни громадам.³

Під час війни традиційні гендерні ролі та ставлення можуть ще більше закріпитися або бути порушені.⁴ В Україні війна спонукала жінок взяти на себе низку нових ролей та обов'язків. Деякі з них і відображають традиційні гендерні ролі, і спростовують їх. Водночас кампанії з дезінформації в Україні використовують наративи про гендерні ролі та гендерну рівність для створення розколу, в тому числі шляхом дискредитації внеску жінок у подолання наслідків війни або досвіду жінок у цьому процесі.⁵

В Україні, як і в інших країнах, медіа та комунікації відіграють ключову роль у забезпеченні того, щоб гендерні ролі та стереотипи не увічнювалися та не використовувалися в цілях дезінформації. Цього можна досягти ефективно вирішуючи гендерні питання, змінюючи дискримінаційне ставлення до гендеру та забезпечуючи простір і платформу для висвітлення потреб та інтересів жінок. Стереотипний, сенсаційний або такий, що не відповідає професійним та етичним стандартам, медіаконтент ризикує обмежити свободи жінок і посилити відчуття незахищеності та вразливості.

Методологія

Цей брифінг ґрунтується на результатах мультимедійного дослідження BBC Media Action, проведеного в Україні наприкінці 2022 - на початку 2023 років. Більшість кількісних та якісних досліджень провела українська дослідницька агенція InfoSapiens. Онлайн-аналіз українського цифрового простору був проведений у квітні 2023 року британською агенцією Discover.ai, яка спеціалізується на використанні штучного інтелекту (ШІ) для сканування онлайн-джерел, а потім залучає людей-аналітиків для отримання інформації про ключові наративи та теми. Потім BBC Media Action триангулює ці дані, щоб отримати комплексну картину того, як змінюються ролі жінок в Україні, як вони обговорюються та подаються в Інтернеті, і як чоловіки та жінки реагують на ці зміни.

Жінка отримує трохи солодощів для своїх дітей від волонтерів у Бучі, Україна

ОЛЕКСІЙ ФУРМАН/GETTY IMAGES

Таблиця 1: Методи дослідження, мета та вибірки

Метод	Вибірка	Мета
Кількісне телефонне опитування	Національне репрезентативне опитування серед понад 1500 жінок, які проживають в Україні на територіях, підконтрольних українському уряду. Аналогічне опитування було проведене серед 500 чоловіків, хоча менша вибірка означає, що результати не є настільки репрезентативними.	Виміряти ключові впливи та заходи, вжиті внаслідок війни, а також звички споживання медіа, вподобання щодо контенту та ставлення до дезінформації та гендерної рівності.
Кількісне онлайн-опитування	Опитування серед понад 200 жінок, які проживають на непідконтрольних уряду територіях (НПУТ).	Вимірювання тих самих показників, що й вище, але з використанням іншого методу для охоплення жінок на непідконтрольних уряду територіях, оскільки більшість українських операторів мобільного зв'язку на окупованих Росією територіях були відрізані.
Онлайн-обговорення у фокус-групах (ФГ)	8 фокус-груп з жінками: • 4 з внутрішньо переміщеними (ВПО) • 4 з непереміщеними жінками 4 фокус групи з чоловіками: • 2 з (ВПО) • 2 з непереміщеними чоловіками	Дослідити: • Як наслідки війни впливали на повсякденне життя • Сприйняття засобів масової інформації та комунікації, особливо для того, щоб глибше зрозуміти, як жінки та чоловіки ставилися до зміни ролі жінки під час війни, і як можуть змінюватися гендерні ролі та ставлення до них. Для стимулювання частини таких дискусій, та виявлення більш усталених поглядів щодо гендерних ролей, використовувалися візуальні стимули для зображення жінок, які виконують різні ролі на війні.
Он-лайн та очні поглиблені інтерв'ю (ПІ)	9 поглиблених інтерв'ю з жінками-респондентами з відносно вразливих груп населення: • 3 з жінками з інвалідністю • 3 з жінками з ромських громад • 3 з жінками, які живуть поблизу лінії фронту або на непідконтрольних уряду територіях	Дослідити ті самі питання, що й у фокус-групах, щоб отримати більш індивідуальний нарративний досвід про те, як війна вплинула на жінок.
Інтерв'ю з ключовими респондентами (КР)	8 інтерв'ю з жінками-лідерками, які працюють у гуманітарному, громадському та медійному секторах.	Сформувати поглиблену точку зору експертів щодо впливу війни на жінок і що ці зміни можуть означати для гендерної рівності в майбутньому.
Онлайн аналіз	Використання штучного інтелекту для відсіювання контенту понад 200 українських онлайн-ресурсів та триангуляції отриманих результатів з даними якісних і кількісних досліджень	З'ясувати, як жінки та гендерні питання обговорювалися та висвітлювалися в Інтернеті, отримати комплексну картину того, як змінюються ролі, які беруть на себе жінки, і як чоловіки та жінки реагують на ці зміни.

Ключові результати

Від початку війни жінки взяли на себе різні ролі

Дослідження показало, що війна вплинула на жінок у багатьох аспектах, таких як переміщення, проблеми з доходами, працевлаштуванням, психічним і фізичним здоров'ям. Особливо гостро це відчувають певні групи жінок, такі як внутрішньо переміщені особи (ВПО) або жінки, які проживають на окупованих або непідконтрольних уряду територіях (НПУТ) України.^b

Як було зазначено під час обговорень у фокус-групах (ФГ), що проводилися з метою цього дослідження, однією з головних змін у ролі жінок під час цієї війни стала одноосібна відповідальність, яку багато з них несуть за свої сім'ї, поки їхні партнери або чоловіки воюють. Це особливо відчули на собі жінки ВПО, яким доводилося самостійно приймати рішення щодо своїх дітей, а також жінки в сільській місцевості, яким доводилося справлятися з додатковими обов'язками, пов'язаними з сільськогосподарськими роботами, які

^b Задля отримання більш детальної інформації про те, як війна вплинула на життя жінок, будь ласка, ознайомтеся з коротким дослідженням із серії "Жінки в Україні: з якими ключовими проблемами вони стічаються?" Доступно за адресою: <https://www.bbc.co.uk/mediaaction/publications-and-resources/research/briefings/europe/ukraine/gender-perceptions/>

раніше виконували чоловіки. Жінки та чоловіки у фокус-групах визнали ролі жінок, які беруть на себе більше відповідальності у своїх домівках, сім'ях та громадах. Це розглядалося як цінний внесок у військові зусилля.

Сприйняття жінками власної ролі змінюється

В Україні змінюється уявлення про «ідеальну» жінку. Коли жінки-учасниці якісного дослідження обговорювали це поняття, їхнє визначення було широким – воно відображало мінливі ролі, які виконують жінки, і виклики, з якими вони стикаються. Вони вважали, що ідеальна жінка має бути незалежною, сміливою, мудрою, сильною, стійкою і патріотичною (особливо у воєнний час), а також доброю, гарною матір'ю і доглянутою. Наприклад, одна жінка ВПО сказала, що раніше вона бачила ідеальну жінку ніжною, джерелом радості, в тому числі для свого партнера, але останнім часом вона почала думати, що ідеальна жінка повинна бути сильною і заохочувати інших бути сильними.

“ Культ берегині, який був присутній в значній мірі... зник..., мені здається. Це пов'язано з тим, що багато чоловіків і жінок ідуть добровольцями [на війну], і жінки знають про безпілотники та військову форму не менше, ніж чоловіки – це розмиває ці ролі. ”

Інтерв'ю з ключовою особою, експерткою з гендерних питань та безпеки

Зміни в уявленнях про себе серед жінок також були ключовою темою аналізу онлайн-нарративів в Україні. У минулому дуже вузький і нормативний ідеал фізичної краси був головною цінністю жінки, але війна призвела до значної зміни в бік гордості за красу в усіх її проявах.

Рольові моделі для жінок - це лідерки та колежанки

Учасниці дослідження обговорили, які рольові моделі надихнули їх на подолання наслідків війни. Жінки середнього віку згадували першу леді Олену Зеленську, заступницю міністра оборони Ганну Маляр та знаменитостей. Натомість молодих жінок більше надихали їхні знайомі, наприклад, місцеві жінки, про яких розповідали у ЗМІ, або їхні власні подруги.

Гучні історії жінок, таких як Катерина Поліщук (медикиня, яка пережила російський полон і повернулася в рамках обміну полоненими), згадувалися як жінками, так і чоловіками. Онлайн-аналіз показав, що рольовими моделями для жінок, як правило, були відомі жінки в політиці (які, до речі, відповідають високим стандартам зовнішнього вигляду). Аналіз також підкреслив, що кампанії або заходи, спрямовані на розширення прав і можливостей жінок, мають більший резонанс у містах і серед міських жінок.

“ Коли я бачу такі історії [інших жінок], я відчуваю неймовірну повагу і захоплення, тому що я не змогла б зробити щось подібне. ”

Жінка ВПО, 18-24 роки

Жінки по-різному сприймають свою роль у прийнятті рішень у громаді

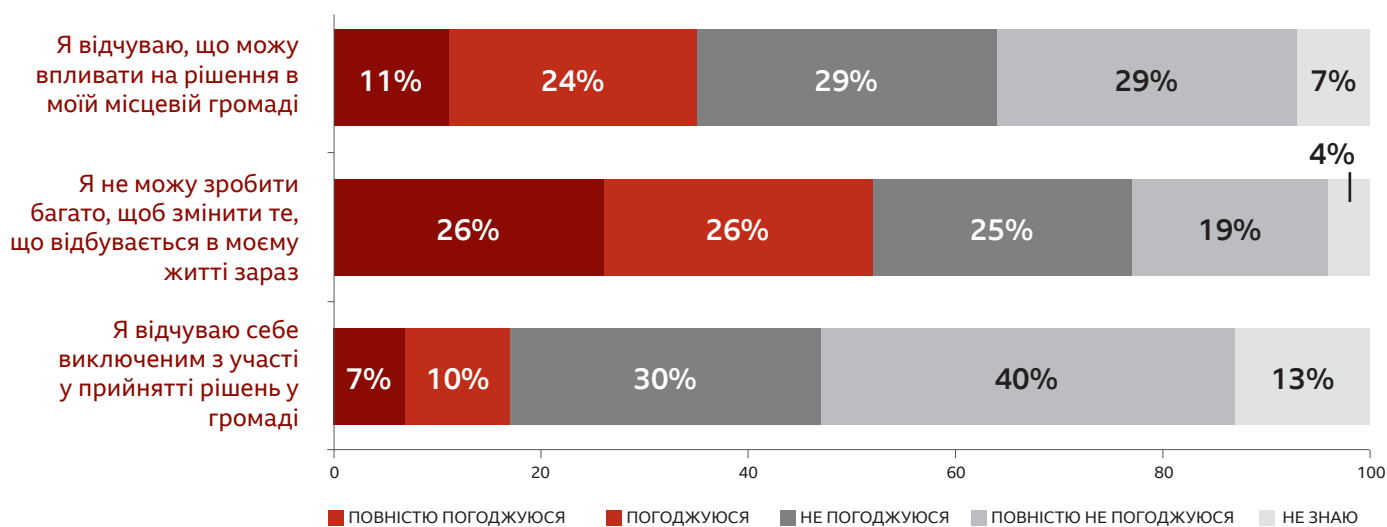
Нещодавні гендерні дослідження в Україні показали, що, хоча лідерство жінок у гуманітарній діяльності на рівні громад зросло, їхня участь у формальних процесах прийняття рішень на місцевому рівні зменшилася.⁶ Однак, забезпечення впливу досвіду, участі та внеску жінок на прийняття рішень в процесі відновлення після війни є важливим для майбутнього України.⁷

Хоча жінки в Україні беруть на себе все більше відповідальності та здійснюють різноманітні кроки у відповідь на наслідки війни, більше половини (52%) опитаних жінок вважають, що вони нічого не можуть зробити, щоб змінити те, що відбувається в їхньому житті. Таке відчуття було більш поширеним серед жінок старшого віку (38% респонденток у віці 55 років і старше заявили про це порівняно з 15% респонденток у віці 18-34 років), а також серед тих, хто проживає на сході або має інвалідність. У фокус-

групах жінки зазначали про те, що війна унеможливила планування майбутнього, і висловлювали величезне відчуття невизначеності та безконтрольності.

Рівноправна участь жінок у прийнятті рішень на місцевому та національному рівнях є важливою для забезпечення представлення різноманітних точок зору. Наприклад, одна з лідерок НУО говорила про важливість представництва жінок у відновленні Харкова, для задоволення потреб кожного. Загалом, трохи більше третини опитаних жінок (35%) вважали, що вони можуть впливати на рішення у своїх місцевих громадах, тоді як 57% вважали, що не можуть. Серед 29% жінок, які категорично не погодилися з тим, що вони можуть впливати на рішення в своїй місцевій громаді, частіше були російськомовні жінки (37% заявили про це порівняно з 28% україномовних) або жінки з інвалідністю (37% проти 26% без інвалідності). Такі жінки також частіше живуть на сході, ніж у Києві (34% проти 21%), і є старшими – 35% респондентів у віці 55+ сказали про це, порівняно з 23% жінок у віці 18-34 років.

Рисунок 1: Рівні впливу та прийняття рішень

Питання: Я зачитаю кілька тверджень, сказані певними людьми. Щодо кожного з них я хочу, щоб Ви сказали, чи згодні Ви з ним, чи ні.

База: всі респонденти - національне репрезентативне телефонне опитування жінок (кількість = 1535)

Жінки вживають певні заходи у відповідь на наслідки війни

Незважаючи на вищезазначені проблеми, учасниці дослідження повідомили, що вони вжили низку заходів, щоб впоратися з наслідками війни та зробити свій внесок у воєнні зусилля. Найпоширенішою дією була пожертва грошей (її назвали 73%), за нею йшла підтримка інших людей їжею, житлом та одягом. Ці дії відрізнялися між різними групами жінок. Молодші жінки значно частіше вдавалися до таких дій, ніж старші; жінки ВПО значно частіше змінювали роботу, ніж жінки, які не були ВПО, а жінки, які з інвалідністю, значно рідше вдавалися до будь-яких дій.

Під час обговорень якісного дослідження жінки зазначали своє захоплення іншими жінками, які займаються волонтерством, і ділилися конкретними випадками, наприклад: готувати їжу для військових, приймати ВПО або навіть намагатися поговорити з родичами в Росії, щоб пояснити їм, що відбувається в Україні.

Досвід жінок, які живуть на непідконтрольних уряду територіях, дуже відрізнявся від досвіду інших жінок в Україні. Жінки, які живуть в окупованих регіонах, були набагато більше зосереджені на практичних діях, таких як створення запасів або зберігання їжі та води (61% респонденток сказали, що робили це), набуття нових навичок (26%) та зміна роботи (21%), що відображає більш гострий вплив, з яким зіткнулася ця група.

“ У всі часи жінки були на щабель нижче чоловіків. Але жінки доводять, що вони можуть бути рівними з чоловіками в усіх сферах. ”

Жінка ВПО, 25-41 рік

Рисунок 2: Заходи, які вживають жінки для подолання наслідків війни

Питання: Чи робили Ви щось із цього переліку з початку повномасштабної війни?

База: всі респонденти – національне репрезентативне телефонне опитування жінок (кількість = 1535) Множинна відповідь

Хоча учасники і учасниці якісного дослідження відзначили, що багато жінок – особливо молодшого віку – все частіше стають військовими, вони все ж визнали, що існують загальні відмінності у внеску чоловіків і жінок у військові дії в Україні. Загалом, чоловіки брали участь у військових діях, а жінки були волонтерами, надавали гуманітарну допомогу, приймали ВПО та брали на себе основну відповідальність за дітей чи інших утриманців. Це відображається і у відповідях кількісного опитування. Хоча найпоширенішими діями як чоловіків, так і жінок були пожертвування грошей або надання інших видів негрошової підтримки, 30% чоловіків заявили, що вони вступили до лав збройних сил чи пов'язаних із ними структур або були волонтерами, порівняно з 17% жінок.^c

Однак і жінки, і чоловіки визнали, що ролі жінок, зокрема, надання психологічної підтримки, медичної допомоги, волонтерство, підтримка економіки через роботу або виконання традиційно чоловічих ролей, є ключовими для військових зусиль. Така тема про жінок, які надають життєво важливу підтримку тилу, також простежується в аналізі наративів в Інтернеті. Жінки розглядалися як ключові рушії та захисники національної стійкості – через підтримку та турботу про свої сім'ї та громади, поки чоловіки воюють.

Традиційні погляди на ролі жінок залишаються сильними попри те, що ці ролі дуже різноманітні у контексті війни

Це дослідження виявило поєднання прогресивного та більш традиційного ставлення до різних ролей, які жінки взяли на себе в Україні з початком війни. Згідно з даними опитування, 77% жінок вважають, що рівність в Україні вже досягнута, а 84% заявили, що жінки і чоловіки відіграють однакову роль у війні. Однак 45% жінок також вважають, що найважливішою роботою жінки є догляд за домом і приготування їжі для сім'ї. Ставлення чоловіків віддзеркалювало позицію жінок – 90% погодилися з тим, що жінки і чоловіки мають рівні ролі, але значна частина (48%) вважали, що найважливіша роль жінки – дім.

^c Дані кількісного опитування чоловіків є лише індикативними - їх не можна безпосередньо порівнювати з даними жіночої вибірки, яка була більшою та більш репрезентативною на національному рівні.

Таке змішане ставлення було виявлено і в якісному дослідженні. Почуття національної єдності та усвідомлення того, що кожен має відігравати свою роль, було ключовим чинником прийняття участі жінок у військових діях та більш позитивного ставлення до цього. Жінки і чоловіки загалом підтримували жінок у їхньому виборі способу участі у військових діях, незалежно від того, залишалися вони в Україні чи виїжджали з неї, чи вирішили піти служити в армію або долучитися до гуманітарних зусиль. Молоді жінки особливо підтримували і не засуджували це.

“ Я захоплювалася цими дівчатами, які на фронті... Коли вони, як хлопці, стріляють, бігають, кидають, я просто зворушена. ”

Жінка ВПО

Однак, коли жінок і чоловіків стали детальніше розпитувати про прийнятні ролі жінок на війні, думки стали більш суперечливими. Хоча спочатку вони висловлювали підтримку жінкам у будь-якій ролі, яку вони захотіли виконувати, старші жінки та чоловіки також вважали, що найважливішою роллю жінки все ще залишається роль берегині домашнього вогнища. Деякі учасники й учасниці дослідження заявили, що жінки з дітьми не повинні йти в армію.

У фокус-групах, особливо коли їм показували зображення або ідеї жінок у більш агресивних військових ролях, деякі старші жінки зазначили, що жінкам краще залишатися вдома і доглядати за своїми дітьми. Чоловіки, загалом, позитивно ставилися до того, що жінки беруть участь у військових діях у будь-який спосіб, і відчували гордість і захоплення цим, але деякі з них вважали, що жінки менш пристосовані до військових ролей на передовій і що вони можуть травмуватися, виконуючи такі ролі.

“ Жіноча місія - зберігати вогнище, народжувати дітей, а війна - це чоловіча справа. ”

Учасниця поглибленого інтерв'ю, 52 роки

Таке різноманіття поглядів на жінок, які беруть на себе військові ролі, також було виявлено під час аналізу нарративів в Інтернеті. Однією з ключових тем, що з'явилися в мережі, це певний спротив жінкам, що воюють на фронті, якому водночас протиставляється захоплення їхньою мужністю та необхідність того, щоб жінки воювали пліч-о-пліч з українськими чоловіками або виконували допоміжні ролі разом з ними.

“ Якою б хороброю вона не була, вона - жінка. Це не її роль, жінка повинна дарувати життя, народжувати дітей, а не вбивати. ”

Чоловік, учасник ФГ, не ВПО

Проблема традиційних гендерних нарративів

Існують побоювання, що забезпечення гендерної рівності може призупинитися, а гендерні стереотипи можуть стати більш укоріненими під час війни.⁸ Хоча лише 19% опитаних жінок погодилися з твердженням «Українські ЗМІ мають тенденцію зображати жінок слабкими, а чоловіків – воїнами», жінки та чоловіки, які брали участь у якісному дослідженні, знали про сильний медійний нарратив про чоловіків як захисників України. Вони висловили високу оцінку чоловікам (і жінкам), які служать у війську, але зазначили, що таке домінуюче зображення чоловіків може створити проблеми для гендерної рівності в майбутньому. Це особливо відзначали молоді жінки, які висловлювали менш традиційні погляди на гендерні ролі.

“ Це посилить патріархальну традицію, тому що у нас зараз є тенденція до того, що ці гендерні ролі - чоловіки як захисники... а жінки які... чекають, підтримують і т.д. - це неминуче. Навіть якщо ми відходили від цього, нам доведеться робити це знову і знову після війни. ”

Жінка ВПО віком 41-59 років

В інтерв'ю з ключовими особами жінки, які працюють в НУО, підкреслили, що ЗМІ часто потрапляють у «пастку», показуючи чоловіків як бійців або захисників, а жінок як жертв або тих, хто робить внесок у гуманітарні зусилля, що може сприяти подальшому закріпленню гендерних стереотипів. Одна із респонденток підкреслила, що, хоча «традиційний чоловік» є основним об'єктом уваги ЗМІ, необхідно більше різноманіття, щоб уникнути «пробуксовування» гендерної рівності. При аналізі онлайн-нарративів уявлення про жінок як запеклих захисниць домашнього вогнища також пов'язане з проблемою, виявленою в якісному дослідженні – хоча жінки і чоловіки визнають і цінують цю роль, існує ризик того, що вона посилює більш традиційні гендерні погляди і стереотипи.

“ Чоловіків зараз підносять як наших богів, наших охоронців, і це видно скрізь, про що є різні відео в TikTok та Instagram. ”

Жінка ВПО, 18-24 роки

Розуміння того, як зображені жінки в українському цифровому просторі

BBC Media Action об'єднала якісні та кількісні дані з цього дослідження з аналізом онлайн-простору в Україні. Шість ключових нарративів, які з'явилися в результаті аналізу онлайн-простору, і те, як вони узгоджуються з якісними та кількісними даними дослідження, підсумовано нижче.

1. Війна посилює та змінює пріоритетність викликів, з якими стикаються жінки: Труднощі, з якими стикаються жінки під час війни збільшуються, але водночас вони можуть стати менш значущими через цю саму війну. Жінки-учасниці дослідження розповідали про нові виклики та обов'язки, які вони взяли на себе, а також про те, як вони захоплюються іншими жінками, які воюють, займаються волонтерством або роблять інші кроки, щоб підтримати військові зусилля. Але дані про аудиторію також показали, що наслідки війни були більш гострими для певних груп жінок, особливо для тих, хто проживає на непідконтрольних уряду територіях.

2. Мужність на фронті та заступництво: в Інтернеті існує певний спротив жінкам, які воюють на фронті, але йому протистоїть необхідність цієї ролі та захоплення мужністю жінок, які беруть на себе цю роль. Таке ставлення було відображено в якісному дослідженні – жінки і чоловіки загалом підтримують жінок, які роблять будь-який внесок у військові зусилля, в тому числі вступ до лав армії, але деякі з них дотримуються традиційних поглядів про те, що основна роль жінки – це роль дружини і матері.

3. Натхнення згори: Домінуючими жіночими рольовими моделями в Інтернеті, як правило, є жінки, які займають високі державні посади. Це певною мірою відобразилося і в якісному дослідженні, але учасники висловили бажання бачити і чути більше про звичайних жінок, таких як волонтерки, учасниці бойових дій чи надавачки гуманітарної допомоги.

4. Права та цінності ВПО: Це була ключова тема в Інтернеті, оскільки жінки і діти становлять значну частину населення серед біженців і ВПО. Втеча жінок з дітьми та розлука з своїми партнерами-чоловіками зміцнює традиційні гендерні ролі, особливо першість материнства, але також означає, що жінкам доводиться бути більш винахідливими і менш залежними від чоловіків і батьків. Якісні та кількісні дослідження підтвердили це – жінки ВПО стикаються з більш гострими скопом проблем, особливо з переїздом, відповідальністю за інших членів сім'ї і сімейний дохід.

5. Зміна самооцінки жінок: Онлайн-аналіз показав, що війна та пов'язані з нею соціальні зрушення і демографічні зміни призвели до значного зсуву в бік прийняття і віншування краси в усіх її проявах, а не вузького фізичного ідеалу. Жінки, які брали участь у якісному дослідженні аудиторії, також дотримувалися думки, що ідеальна жінка має бути доглянутою і що фізична краса є важливою, але при цьому жінка повинна мати риси, які допоможуть їй впоратися з війною, наприклад, бути сильною, сміливою і незалежною.

6. Затяті захисниці домашнього вогнища:

Онлайн-аналіз підняв тему жінок як запеклих захисниць «домашнього вогнища», що водночас продемонструвало силу та стійкість жінок і зміцнило традиційні гендерні ролі. Це також було очевидно в якісному дослідженні – жінки повинні були справлятися з труднощами і робити свій внесок у тил, доглядаючи за сім'ями і виконуючи нетрадиційну роботу. І жінки, і чоловіки пишалися цим і вважали це цінним, але деякі були занепокоєні можливим відступом у гендерних ролях через війну.

Рекомендації для медіа та комунікаційних ініціатив

Це дослідження виявило змішані погляди в Україні на ролі та обов'язки, які жінки повинні брати на себе у воєнний час. Хоча загалом існують позитивні погляди на те, що жінки можуть виконувати будь-які ролі у такий час, існують і більш традиційні погляди, згідно з якими чоловіки мають бути захисниками та героями, а жінки мають зосереджуватися на догляді за дітьми та домом.

Хоча більш традиційні погляди на ґендерні ролі часто підкріплюються медіа-контентом, ЗМІ також можуть допомогти змінити ці погляди. Це можна зробити, змінюючи спосіб представлення жінок у медіа-контенті та ставлячи під сумнів концепцію жіночих ролей, щоб стимулювати діалог. Наведені нижче рекомендації, що ґрунтуються на результатах цього змішаного дослідження, мають допомогти працівникам ЗМІ та комунікацій позитивно впливати на ґендерні ролі та погляди в Україні.

- **Медійні та комунікаційні ініціативи мають бути спрямовані на охоплення та залучення аудиторії контентом, який може як відображати, так і кидати виклик їхньому розумінню ролі жінок в сучасній Україні, одночасно демонструючи внесок жінок у розвиток країни та створюючи простір для діалогу.** Медійний контент має висвітлювати роль жінок як тих, хто забезпечує роботу тилу в більш широкому сенсі (економічному, соціальному, піклується про дітей та інших утриманців), не увічнюючи шкідливих кліше, таких як зображення жінок виключно як жертв або матерів і домогосподарок.
- **ЗМІ могли б використати нещодавнє руйнування ґендерних ролей і сильне почуття національної єдності в Україні, щоб позитивно вплинути на ґендерну рівність.** Показуючи жінок, які беруть участь у військових діях у ролях, де традиційно домінують чоловіки, можна протидіяти наративам, які ризикують ще більше закріпити ґендерні стереотипи (наприклад, жінок як жертв або біженців, або чоловіків як захисників). Медійний контент або сюжети, які зосереджуються на компетентності жінок і навичках, необхідних у кризові періоди, таких як лідерство, винахідливість і прийняття рішень, також можуть сприяти формуванню позитивного ставлення до ґендеру.
- **Очевидно, що жінки роблять значний внесок у військові зусилля в Україні, особливо у підтримку гуманітарної роботи.** Засоби масової інформації та комунікації повинні працювати в партнерстві з неурядовими організаціями, щоб висвітлювати та посилювати місцеві гуманітарні заходи, очолювані жінками, щоб підкреслити важливість участі жінок у прийнятті рішень та виконанні лідерських ролей.
- **Домінуючий наратив про чоловіків як захисників України може мати наслідки для ґендерної рівності в майбутньому, оскільки він може закріпити ґендерні стереотипи.** Медіа та комунікаційний контент відіграють ключову роль у створенні збалансованої картини проблем і викликів, з якими стикаються жінки, а також різного внеску жінок і чоловіків у воєнні зусилля. Медіа-організації можуть допомогти забезпечити це шляхом моніторингу та аналізу ґендерного балансу своїх матеріалів, а також того, як у них зображені жінки, намагаючись уникати стереотипів і традиційних ґендерних норм.
- **Позитивні зміни в ґендерних ролях і ставленні потенційно можуть сприяти створенню більш інклюзивного суспільства в Україні.** Медіа- та комунікаційні партнери повинні відстежувати, як впливає на аудиторію неправдива або недостовірна інформація, спрямована на використання суспільних розбіжностей у ставленні до жінок та ґендерних питань.

Кінцеві примітки

- ¹ ООН Жінки та міжнародна допомога (2022) Експрес-гендерний аналіз України 4 травня 2022 року, доступний за посиланням: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-05/Rapid-Gender-Analysis-of-Ukraine-en.pdf>
- ² Chatham House (2023) Україна потребує жінок, щоб виграти війну - і мир, доступно за посиланням: <https://www.chathamhouse.org/publications/the-world-today/2023-02/ukraine-needs-women-win-war-and-peace>
- ³ ООН Жінки та міжнародна допомога (2022) Експрес-гендерний аналіз України 4 травня 2022 року, доступний за посиланням: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-05/Rapid-Gender-Analysis-of-Ukraine-en.pdf>
- ⁴ ОЕСР (2017) "Гендерна рівність та розширення прав і можливостей жінок у нестабільних та конфліктних ситуаціях: Огляд донорської підтримки [Онлайн] Доступно за посиланням: https://www.oecd.org/dac/conflict-fragility-resilience/docs/Gender_equality_in_fragile_situations_2017.pdf
- ⁵ Атлантична рада (2022) Поза межами боєприпасів: Гендерний аналіз допомоги Україні у сфері безпеки - Атлантична рада
- ⁶ ООН Жінки та міжнародна допомога (2022) Експрес-гендерний аналіз України 4 травня 2022 року, доступний за посиланням: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-05/Rapid-Gender-Analysis-of-Ukraine-en.pdf>
- ⁷ ООН Жінки (2022) Забезпечення гендерної рівності в Україні в умовах війни [Онлайн] Доступно за посиланням: https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2023-02/Securing%20GE%20in%20Ukraine%20Amidst%20the%20War_Final.pdf
- ⁸ Бірчалл, Д. (2019). Гендер як причинний фактор конфлікту. Звіт служби підтримки K4D 549. Брайтон, Велика Британія: Інститут досліджень розвитку.

Подяка

Цей аналітичний брифінг було підготовлено в рамках проекту, що реалізується Національним демократичним інститутом (NDI) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади (ГАС). Відповідальність за зміст брифінгу несе BBC Media Action. Будь-які висловлені погляди не повинні сприйматися як такі, що представляють позицію самої BBC або будь-яких донорів, які підтримують нашу роботу.

Авторка висловлює подяку агенції Info Sapiens, яка провела кількісні та якісні польові дослідження, агенції Discover.AI, яка аналізувала онлайн-наративи, Анні Корбут, яка провела поглиблені інтерв'ю з ключовими експертами та сприяла аналізу та підготовці звіту. Авторка вдячна Джорджу Фергюсону, Еллі Хаворт, Анні Лідлофф, Тані Нікітіній, Санджибу Саха, Соні Уайтхед та Емебет Вухіб-Мутунгі, за їх рецензування та внесок у дослідження.

Авторка також хотіла би подякувати всім респондентам, які взяли участь у дослідженні.

Авторка: Саллі Гоуланд

Відповідальна редакторка: Соня Вайтхед

Копірайтерка: Лорна Фрей

Дизайнер: Мартен Сілбі

Обкладинка: Українка користується мобільним телефоном під час акції солідарності з Україною біля будівлі університету організації Об'єднаних Націй у Токіо. (Томохіро Охсумі/Getty Images)

Зареєстрований номер благодійної організації (Англія та Уельс): 1076235

Номер компанії: 3521587

Зареєстрований офіс: Broadcasting House, Portland Place, London W1A 1AA

Тел: +44 (0) 20 7481 9797

Електронна пошта: media.action@bbc.co.uk

Веб-сайт: bbcmediaaction.org

©BBC Media Action 2023